

Πληθυσμός δήμου Λαυρεωτικής (απογραφή 2011): **24.970**

Περιοχή που συνδυάζει βουνό και θάλασσα, στο νοτιοανατολικό άκρο της Αττικής, το Λαύριο περικλείει στα σπλάχνα του κοιτάσματα σιδήρου, μολύβδου, ψευδάργυρου και αργύρου, σε συνολική έκταση 200.000 στρεμμάτων. Κέντρο του ο δήμος Λαυρεωτικής όπου φαντάσματα νεοκλασικών κτιρίων του ΙΘ' αιώνα προσπαθούν να αφηγηθούν περιπέτειες κάποιων άλλων εποχών.

Στον δήμο της Λαυρεωτικής ανήκει διοικητικά και το Σούνιο. Είναι η νοτιότατη άκρη της Αττικής, ένα αιχμηρό ακρωτήριο που εισχωρεί στο Αιγαίο και απολήγει σε ένα βράχο ύψους 60 μ. με κάθετες πλευρές προς τη θάλασσα.

Οι αρχαιότητες και η εξαιρετική θέα έχουν μετατρέψει το Σούνιο σε τουριστική περιοχή με πολλά ξενοδοχεία, μοτέλ, περίπτερα και πλαζ που προσφέρουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στον επισκέπτη. Μέσω της παραλιακής λεωφόρου, η απόσταση Αθήνας - Σουνίου είναι 70 χλμ., ενώ μέσω της μεσογειακής οδού είναι 64 χλμ.

Ο ναός του Ποσειδώνα βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο του βράχου σ' ένα ισοπεδωμένο ευρύχωρο γήπεδο, που περιορίζεται από ερείπια τείχους. Στο χαμηλότερο ύψωμα, πλάι στο φρούριο, σώζονται λείψανα από το ιερό της Σουνιάδας Αθηνάς. Στην αρχαιότητα, ολόκληρη η περιοχή που δεσπόζει στη θάλασσα και στην ευρύτερη περιοχή του Λαυρίου είχε οχυρωθεί.

Τηλέφωνα στο Λαύριο: Αστυνομία 229.20.22.100. Δήμος 229.20.28.021. Λιμεναρχείο 229.20.25.249. ΟΤΕ 229.20.60.999. Ταξί 229.20.25.871.

Η ιστορία Λαυρίου - Σουνίου

Το «θησαυροφυλάκιο» της Αθήνας:

Στον λόφο Βελατούρι υπάρχουν ακόμα τα σημάδια της ακμής του αρχαίου δήμου Θορικού. Μυκηναϊκή ακρόπολη και δυο θολωτοί τάφοι μιλούν για την εποχή του Κέκροπα. Ένα θέατρο, λείψανα οικισμού κι ερείπια εργαστηρίων επεξεργασίας μεταλλευμάτων απηχούν την ακμή της εποχής από τον ΣΤ΄ ως τον Δ΄ π.Χ. αιώνα. Λίγο έξω από το σημερινό Λαύριο, υπήρχαν οι εγκαταστάσεις για την πρώτη επεξεργασία του μεταλλεύματος, ώστε να απομονωθεί το ασήμι και να φορτωθεί για την Αθήνα όπου μετατρεπόταν σε νομίσματα.

Περίπου 2.000 φρέατα και αρχαίες στοές έχουν εντοπιστεί εκεί. Οι αρχαίοι εκμεταλλεύονταν μόνο τον μόλυβδο, από τον οποίο έπαιρναν το ασήμι. Στην άνθισή τους, τα ορυχεία του Λαυρίου πρόσφεραν στο δημόσιο ταμείο της Αθήνας 300.000 με 600.000 χρυσές δραχμές κάθε χρόνο. Με τον καιρό, η απόδοσή τους μειώθηκε. Κάποια στιγμή, η λειτουργία τους κόστιζε περισσότερο από τα έσοδα που προσέφεραν. Κατά τη ρωμαϊκή εποχή, είχαν εντελώς εγκαταλειφθεί. Επρόκειτο να τα ξαναθυμηθούν τον ΙΘ΄ αιώνα.

Οι δώδεκα κολόνες:

Το Σούνιο αποτελούσε δήμο της Λεοντίδας φυλής, από την οποία αποσπάστηκε γύρω στα 200 π.Χ. Ήταν όταν οι Αθηναίοι κολάκευαν κάθε περιφερόμενο «ευεργέτη», δημιουργώντας και μια «φυλή». Στην προκειμένη περίπτωση, το Σούνιο εντάχθηκε στην Ατταλίδα φυλή, προς τιμή του Ατταλου Β΄ του Φιλάδελφου (220 – 138 π.Χ.) της Περγάμου που έκτισε στην Αθήνα τη «Στοά του Αττάλου». Στην παραλία του, νεώριο και αποθήκες μαρτυρούν έντονη εμπορική κίνηση, ενώ πάνω στον βράχο υπήρχε από τον ΣΤ΄ π.Χ. αιώνα πώρινος ναός, αφιερωμένος στον θεό Ποσειδώνα τον Σουινάρατο, σωτήρα των πλοίων που σε καιρό θαλασσοταραχής έβρισκαν καταφύγιο στον απάνεμο όρμο.

Όταν οι Πέρσες έκαψαν την Αθήνα, στα 480 π.Χ., έφτασαν κι ως το Σούνιο κι έκαψαν τον ναό. Στη θέση του, ο Περικλής έκτισε αυτόν, του οποίου σώζονται σήμερα οι δώδεκα γεμάτες μεγαλοπρέπεια κολόνες. Ένα τείχος πάχους 3,5 μ. και μήκους τουλάχιστο 500 μ. μετέβαλε το ιερό σε οχυρή ακρόπολη, ενώ σήραγγα οδηγούσε στην από την ξηρά απροσπέλαστη άκρη του βράχου. Από εκεί, με πλοίο, η διαφυγή ήταν εύκολη σε περίπτωση απειλής.

Τα «Λαυρεωτικά»:

Με προφανή σκοπό να ενθαρρυνθούν ξένοι και να προχωρήσουν σε επενδύσεις, ψηφίστηκε στα 1867 ο νόμος «περί μεταλλείων και ορυκτών». Την ίδια χρονιά, εκδόθηκαν διατάγματα που παραχωρούσαν στην γαλλοϊταλική εταιρεία Roux - Serprieri το δικαίωμα εξόρυξης μεταλλευμάτων σε έκταση 10.791 στρεμμάτων που ο Ιταλός Serprieri από το 1864 είχε καπαρώσει στο Λαύριο.

Ένα πρωτοφανές «κυνήγι θησαυρών» ακολούθησε, καθώς, «πανταχού σχεδόν της Ελλάδος (πολίτες) περιέτρεχον τα όρη και τας κοιλάδας προς ανίχνευσιν του (...) υποκρυπτομένου πλούτου εξ ου ωνειροπωλούντο αμύθητα κέρδη», σύμφωνα με έκθεση της εποχής. Ως το 1875, είχαν υποβληθεί 1086 αιτήσεις για ορυχεία. Εγκρίθηκαν 359. Προχώρησαν οι 40. Στα 1875, λειτουργούσαν οι εννέα.

Στο Λαύριο όμως υπήρχαν και σημαντικές ποσότητες χωμάτων που περιείχαν μετάλλευμα. Η εταιρεία έσπευσε να τις εκμεταλλευτεί, προκαλώντας την αντίδραση της κοινής γνώμης. Με επικεφαλής τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη, η αντιπολίτευση ισχυριζόταν ότι η ξένη εταιρεία είχε δικαίωμα εξόρυξης κοιτασμάτων και όχι οικειοποίησης επιφανειακών αποθεμάτων. Και οι εφημερίδες της εποχής μιλούσαν για ξεπούλημα αληθινού θησαυρού που, αν έμενε σε ελληνικά χέρια, μπορούσε να καλύψει ολόκληρο το δημοσιονομικό πρόβλημα της Ελλάδας. Η αλήθεια ήταν ότι οι σχετικές αποφάσεις δεν διευκρινίζαν, τι έπρεπε να γίνει με τα μεταλλούχα χώματα.

Η κυβέρνηση Κουμουνδούρου προχώρησε (Μάιος του 1871) σε ψήφιση νόμου, σύμφωνα με τον οποίο το ανακατεμένο με το χώμα της επιφάνειας μετάλλευμα ανήκε στο κράτος. Η

εταιρεία αντέδρασε υποστηρίζοντας ότι η αρχική σύμβαση δεν διαχώριζε το έδαφος από το υπέδαφος και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορούσε να υπάρξει νόμος με αναδρομική ισχύ.

Αντί όμως οι της εταιρείας να προσφύγουν στην ελληνική δικαιοσύνη, απευθύνθηκαν στις πρεσβείες της Γαλλίας και της Ιταλίας και, μέσω αυτών, ζήτησαν αποζημίωση 15.000.000 δρχ. (ποσό υπερβολικά μεγάλο για την εποχή).

Οι πρεσβείες πίεζαν φορτικά την ελληνική πλευρά να ικανοποιήσει το αίτημα της εταιρείας, ο λαός απαιτούσε «δυναμικές λύσεις» και η κυβέρνηση παραιτήθηκε. Ούτε οι επόμενες του Ζαΐμη και του Βούλγαρη έβγαλαν άκρη. Ο βασιλιάς Γεώργιος κάλεσε τον Δεληγιώργη που είχε κινήσει το ζήτημα και του ανέθεσε τον σχηματισμό κυβέρνησης με εντολή να βρει λύση «στο Λαυρεωτικό».

Ο Δεληγιώργης παρέπεμψε το θέμα στη δικαιοσύνη. Η εταιρεία αρνήθηκε αυτή τη λύση με το σκεπτικό ότι η δημοσιότητα που είχε δοθεί, επηρέαζε την κρίση των δικαστών. Οι πρεσβείες Γαλλίας και Ιταλίας αντιπρότειναν την προσφυγή στη διαιτησία των μεγάλων δυνάμεων. Η αντιπρόταση απορρίφθηκε και επειδή ήταν μειωτική για το ελληνικό κράτος και διότι αποδοχή της θα σήμαινε υπαγωγή της εταιρείας σε καθεστώς ετεροδικίας. Και βέβαια, θα αποτελούσε και παραίτηση της Ελλάδας από το δικαίωμα ελέγχου των κρατικών ορυχείων.

Οι πρεσβευτές προχώρησαν σε εκβιασμό. Ο Γάλλος ότι τα γαλλικά λιμάνια θα έκλειναν για τα ελληνικά πλοία. Ο Ιταλός ότι η χώρα του θα προχωρούσε σε διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με την Ελλάδα. Ο Δεληγιώργης όμως διερευνούσε τον ίδιο καιρό τη δυνατότητα εξαγοράς της εταιρείας από Έλληνες κεφαλαιούχους.

Ο Ανδρέας Συγγρός ανταποκρίθηκε. Επικεφαλής ομάδας Ελλήνων κεφαλαιούχων, ήρθε σε διαπραγματεύσεις με τους ξένους, εξαγόρασε την εταιρεία, τα δικαιώματά της και όλες τις εγκαταστάσεις της, πήρε το δικαίωμα εκμετάλλευσης και των επιφανειακών μεταλλευμάτων και ίδρυσε την Εταιρεία Μεταλλουργείων Λαυρίου που κυρώθηκε με βασιλικό διάταγμα.

Η αρχική συμφωνία προέβλεπε ότι το δημόσιο θα εισέπραττε το 44% των καθαρών κερδών.

Στη συνέχεια, παγιοποιήθηκε στις 200.000 δραχ. κάθε χρόνο.

Ο χειρισμός από τον Δεληγιώργη αποδείχτηκε αριστοτεχνικός. Εξελιχθηκε όμως σε τραγωδία. Με την εξαγορά, οι Γάλλοι και οι Ιταλοί έπαψαν να έχουν λόγο να εκβιάζουν. Με τον Ανδρέα Συγγρό στο τιμόνι, η πορεία της εταιρείας προοιωνιζόταν λαμπρή. Τον γενικό ενθουσιασμό ακολούθησε πυρετός αγοράς μετοχών της νέας εταιρείας. Η τιμή της μετοχής πήρε τα ύψη σε ένα ξέφρενο ρυθμό, καθώς όλοι έσπευδαν να επενδύσουν τα χρήματά τους «στο Λαύριο».

Και βέβαια, την εξωπραγματική άνοδο της τιμής της μετοχής ακολούθησε μια καθόλου εξωπραγματική κατρακύλα. Πολλοί μικρομεσαίοι αποταμιευτές έχασαν τα χρήματά τους. Στις απώλειες αυτές τους ακολούθησαν και όσοι είχαν επενδύσει σε άλλα ορυχεία. Οι «θησαυροί» ούτε καν άνθρακες αποδείχτηκαν. Απλά ήταν ανύπαρκτοι.

Η Εταιρεία Μεταλλουργιών Λαυρίου καθεαυτή αποδείχτηκε αρχικά κερδοφόρα. Για πάνω από είκοσι χρόνια (ως το 1907), το Λαύριο έδινε 15.000 τόνους αργυρούχου μολύβδου, 30.000 τόνους ψευδάργυρου (καλαμίνας) και 150.000 τόνους σιδηρομετάλλευμα τον χρόνο. Από εκεί κι έπειτα, η παραγωγή έπεσε. Στα 1930, απέδιδε 5.000 τόνους μολύβδου, δέκα με δώδεκα χιλιάδες τόνους καλαμίνας κι ελάχιστο σιδηρομετάλλευμα. Μισό αιώνα αργότερα, τα ορυχεία υπολειπούνταν.

(Εθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 22.3.2010)